

A csapatkiképzés új vonásaiból eredő hadtápbiztosítási feladatok

Balázs Béla alezredes

A Magyar Néphadsereg szárazföldi csapatainak 1971. november hó 1-ével beinduló kiképzése néhány új tartalmi és módszerbeli követelményt vet fel. A kiképzés ilyen új vonásai:

— A sorállomány egységesen kisalegységen (rajon) belül kerül harmadolásra.

— A jövőben a katonai kiképzés alapvetően a laktanyai (helyőrségi) kiképzési gyakorlati pályákon kerül végrehajtásra.

— Több kiképzési feladatot a seregtest kiképzési bázisain lehet és kell végrehajtani, megoldani.

Lényegében növekszik a bázisokon és tábori körülmények közt folyó kiképzés. Ezzel egyidejűleg a kiképzési bázisok, a kiskihelyezések adta lehetőségek jobb kihasználása érdekében változik a kiképzésre fordítandó idő, ennek naponkénti aránya a ht. és sorállomány igénybevétele, napi-rendje. A kiképzés rendjében és körülményeiben előírt és a csapatok által megvalósítandó követelmények a csapatkiképzés hatékonyságának jelentős fejlesztését szolgálják. A változások — jellegükből — tartalmukból eredően — a kiképzés hadtápbiztosításának megoldása terén jelentős követelményeket állítanak a csapathadtáp elé is.

E cikkben szeretném vázolni — a teljesség igénye nélkül — a kiképzési rend változásaival összhangban a kiképzés hadtápbiztosításának követelményeit.

Cikkem megírásánál az az elsődleges cél vezetett, hogy a kérdés iránt az illetékes csapathadtáp szervek érdeklődését felkeltsem, gondolatokat ébresszek, és további vizsgálódásra készítsek. Ma még a kiképzési változások minden kihatása a hadtápbiztosításra nem látható be teljes mértékben. Gyakorlati tapasztalatok nem állnak mögöttünk. Mind emellett mégis célszerűnek látom a témával kapcsolatos gondolatok kifejtését.

1. A harmadolás új rendszeréből adódó hadtápbiztosítási feladatok

A harmadolás új rendszerének végrehajtása szükségszerűen felveti az egységen belüli személyi átcsoportosítások végrehajtását. Ahhoz, hogy

kialakuljanak az alegységek keretei a II. és III. időszakos állományt arányosan kell elosztani az alegységek között.

Ez a személyi átcsoportosítás jelentős anyagmozgatással jár együtt. A végrehajtás során arra kell törekedni, hogy a katona mozgását kövesse a szabályosan okmányolt anyagmozgatás is, mert máskülönben felbomlik a nyilvántartási rend. Megítélésem szerint célszerű, ha az átcsoportosításra kerülő állomány teljes ruházati anyagkészletével együtt mozog új alegységeihez, mert így az anyag személyhez kötött marad, illetve biztosítottá válik a higiéniai rendszabályok betartása is. A már használt anyag nem kerül más katona részére kiadásra. Az így végrehajtott anyagmozgatás kedvező lehetőséget teremt a fő és alegység nyilvántartások rendezésére.

Az első időszakos (újonc) állomány bevonulása és alegységenkénti elosztása szükségként veti fel az *alegység körletek átrendezését, előkészítését, berendezését* az új szervezetek kialakítása követelményei szerint. A harmadolás új rendszere kihat a harckészültségbe helyezés hadtápbiztosítására is. Az újonc állomány helyett időszakosan visszabiztosított tartalékos állomány beöltöztetéséhez, elhelyezéséhez stb. szükséges anyagi eszközöket decentralizáltan, a visszabiztosított létszámok arányában alegységenként kell biztosítani, a korábbi centralizált biztosítás helyett. Ugyanakkor az átcsoportosításból, a szervezeti változásokból, új technikai eszközök rendszerbeállításából stb. eredően a HKSZ-be helyezés hadtápbiztosításában más változtatások is szükségessé válnak.

E feladatok végrehajtása után célszerűnek látszik néhány anyagfajtára (ruházat-elhelyezés) kiterjedően leltározás végrehajtása az anyagi rend stabilizálása céljából.

2. A laktanyai-helyőrségi kiképzési objektumokon folyó kiképzés hadtápbiztosításának alapvető rendje

Az elmúlt években, részben a laktanyák területén, részben a helyőrségi gyakorlótereken korszerű, a kiképzés komplexitását, hatékonyságát biztosító gyakorló pályák épültek meg, illetve egy részük építése még folyamatban van. Az elkészült kiképzési gyakorló pályák intenzív felhasználása az új kiképzési ciklusban kezdetét veszi.

Mindez a hadtápbiztosítás szervezésében az alábbiak szem előtt tartását követeli meg. Így pl.:

- az alegységek gyakran tartózkodnak a bázisokon;
- az alegységek napi kiképzési ideje a bázis ésszerű kihasználása miatt megnövekszik (8—10 óra);
- az alegységek esetleg huzamosabb időre a bázisra kitelepülnek;
- az alegységek személyi állománya a kiképzési feladat végrehajtására naponta kerül kiszállításra a bázisra, ugyanakkor a harcitechika a gyakorlótéren maradhat;
- egyidejűleg lehetnek alegységek kiskihelyezéseken, vagy seregtest kiképzési bázisokon stb.

A kiképzés végrehajtásának tehát sokféle változata lehetséges. Ebből következik, hogy a kiképzés hadtápbiztosítása bonyolultabbá, szervezése szerteágazóbbá válik.

A kiképzés rendjében beálló változások az alábbi követelményeket állítják a csapathadtáp szervek elé:

Mindenekelőtt biztosítani kell, hogy az egység PK HTPH a kiképzés tervezésében résztvegyen, a kiképzési feladatokra megfelelő előrelátással rendelkezzen, mert ez az alapja a hadtápbiztosítás tervszerű megoldásának. A kiképzés hadtápbiztosítása szükségessé teszi, hogy a PK HTPH a kiképzési tervvel összhangban, komplex hadtápbiztosítási tervet készítsen.

A hadtápbiztosítási terv célszerű, ha tartalmazza:

- a kiképzésen részt vevő alegység megnevezését;
- a kiképzési bázison való tartózkodás idejét, körülményeit;
- a hadtápbiztosítás feladatait, erőit, eszközeit és megoldás módját ellátási ágazatonként.

A tervet célszerű havonként az alegységek kiképzési tervei figyelembevételével elkészíteni.

A laktanyai gyakorló pályákon folyó kiképzés különösebb igényt, a hadtáp szervek felé nem támaszt, tekintettel arra, hogy az ellátás feltételei a laktanyában minden vonatkozásban adottak.

A helyőrségi kiképzési bázison folyó kiképzések végrehajtása során fontos feladatként jelentkezik az egészségügyi ellátás biztosítása. A különböző gyakorló pályákon folyó kiképzés számos baleset forrása lehet. Ezért az alegység parancsnokoknak a kiképzésre való felkészülés időszakában fokozott figyelemmel és gondossággal kell oktatni a balesetvédelmi rendszabályokat. A megelőző óvintézkedéseken túl biztosítani kell egészségügyi középkeret (eü. tts.) jelenlétét, az esetleges sérült ellátásának és gyors elszállításának feltételeit. Ezt célszerű 24 órás vezényléssel vagy a gyakorló alegység szervezetszerű állományából biztosítani.

A bázisokon meg kell teremteni az alapvető higiénés feltételeket. Ki kell jelölni — építeni — a gyakorló pályák közelében illemhelyeket, biztosítani kell étkezések előtti kézmosás, evőeszköz elmosás stb. lehetőségeit.

A hosszabb kiképzési időre kitelepülő alegységek állományának élelmezési ellátását meg kell szervezni. A kiképzési bázison való tartózkodás idejétől függően az élelmezési ellátás történhet a készételnek a laktanyából való kiszállításával és a gyakorló pályán történő kiosztásával, készétel konzervek kiadásával és egyéni felmelegítés utáni elfogyasztásával vagy a kiképzésen részt vevő alegység szervezetszerű ellátó alegységének kitelepítésével és a bázison való főzés, étel kiosztás feltételeinek megteremtésével.

Az élelmezési ellátást célszerű összekötni az ellátó alegységek, alegység-szolgálatvezetők, katonák hadtáp kiképzésével.

— Külön problémaként jelentkezik a kiképzést vezető hivatásos állomány élelmezési ellátása. Tekintettel arra, hogy a kiképzési bázisra való kivonulás nem minősül helyőrség elhagyásnak, nem minősül kihelyezésnek, táborozásnak, így a ht. állományt nem illeti meg sem napidíj, sem természetbeni ellátás. A kiképzési bázison való tartózkodás idejébe azonban az étkezési idő beleeshet és a ht. állománynak is étkeznie kell. Ezért

meg kell találni a megfelelő és az érvényben levő szabályokkal összhangban levő ellátás feltételeit.

Ilyen megoldások a következők lehetnek:

— ha a kiképzési bázis a laktanya közelében van, célszerű a ht. állomány laktanyába való beszállításának megszervezése, tiszti étkezdében való étkeztetése. A beszállítást és étkeztetést váltásban is meg lehet oldani. Ilyen módon, amíg a katonák megétkeznek, addig a ht. állomány is megétkeztethető;

— ha a kiképzési bázis a laktanyától távolabb van, akkor célszerű a ht. állományt a bázis területén létesített tábori jellegű tiszti étkezdén étkeztetni. Ez megoldható úgy, hogy a ht. állomány a tiszti étkezdén befizeti az étkezési költséget és a tiszti étkezde a bejelentett létszámra kiszállítja a kész ételt.

Megoldható úgy is, hogy a ht. állomány a szükséges részétkezés értékét az ételmezési szolgáltatnak fizeti be és akkor a sorállománnyal azonos ellátásban részesül. Különösen célszerű ez akkor, ha az alegység el-látó alegysége a bázis területén települve főz.

Ha az alegység a bázisra huzamosabb — 12 órát meghaladó — időre kitelepül és tábori körülmények közt kerül elhelyezésre vagy éjszakai kiképzést is folytat, akkor a ht. állomány is természetbeni ellátásra jogosult.

Biztosítani kell a kiképzési bázison tartózkodó állomány (egységek) folyamatos vízellátását is. Mivel a kiképzési bázisokon vízforrás jelenleg még nincs kiépítve, a biztosítást a meglévő víztároló-szállító eszközök igénybevételével kell megoldani, olyan számvetéssel, hogy az biztosítsa az iváshoz, főzéshez, mosogatáshoz és a tisztálkodáshoz szükséges vízmennyiséget. Célszerű a víztároló eszközöket a kiképzési bázison centrikusan elhelyezni, hogy az a különböző gyakorló pályáktól arányos távolságra legyen, vagy több tároló eszközt decentralizáltan elhelyezni és az ellátást a meghatározott gyakorló pályák utalásával megoldani.

A kialakult helyzettől függően a harcckészültség fenntartása érdekében kintmaradó vagy a nap bármely időszakában (pl. éjszaka) a laktanyába visszaérkező technikai eszközök hajtó és kenőanyaggal való feltöltését minden körülmények között biztosítani kell.

Téli időszakban szükségként jelentkezik, hogy a gyakorló pályák közelében melegendő sátrak kerüljenek felállításra, megszervezve ezekben a folyamatos fűtést és tűzbiztonsági rendszabályok betartását.

E néhány felsorolt követelményből látható, hogy a kiképzés hadtápbiztosítása az eddigiéknél gondosabb szervező munkát igényel a hadtápszolgálat beosztottaitól.

A követelményekből az is látható, hogy a hadtápb alegységek személyi állománya a hadtápszolgálat anyagi technikai eszközei az eddiginél nagyobb mérvben kerülnek igénybevételre. Ezért szükséges az alegységek hadtápbalegységeinek önálló feladatokra való felkészítése, az anyagi és technikai eszközök fokozott gonddal való kezelése, karbantartása, javítása, hadihasználható állapotban tartása.

Számolni kell azzal is, hogy az egyes anyagfajták nagyobb mérvben, illetve gyorsabban használnódnak el és így utánpótlásuk igénye gyakrabban fog jelentkezni. Ilyen anyagok lehetnek: a sorállomány gyakorló ruházata, mely a gyakorló pályák használata során nagyobb mérvben rongálódhat és szennyeződhet; a sátoranyag, amelynek egy részét szinte állandó jelleggel kell telepíteni a bázisokon; a mozgókonyhák, víztárolószállító eszközök, tábori elhelyezési anyagok stb. E tényt a csapatgazdálkodási és felsőszintű ellátási tervek készítése során figyelembe kell venni.

A kiképzési követelményekből, mint ahogy fentebb már említettem, az is kitűnik, hogy általánossá válik a kiképzés *tábori* jellege. Ez azt jelenti, hogy alegységek huzamosabb időre — a kiképzési tárgykörök átvétele céljából — tábori körülmények közé kerülnek. Az ilyen kiskihelyezések hadtápbiztosítását komplexen, a tábori követelmények szerint, a hadtápegységek kitelepítésével, az anyagi-technikai eszközök egységen — magasabbegységen belüli centralizálásával — átcsoportosításával, minden szempontból való időbeni, gondos előkészítésével lehet megoldani.

A táborozások alapvető hadtápbiztosítási követelményei általában ismertek, mégis néhány követelményt újólal felvetnék. Így:

— a táborozás helyőrségtől való távolságától függően biztosítani kell az alegységek által laktanyában visszahagyott harcokészültségi anyagok utanszállításának, illetve az alegység által többletként elvitt anyagok visszaszállításának feltételeit;

— biztosítani kell az egészségügyi, élelmezési és ruházati ellátás, ezen belül is a fehérenemű csere, fürdetés, mosatás, vízszállítás, üzemanyag-ellátás önálló végrehajtásának személyi és anyagi feltételeit, a végrehajtás feszes megszervezését;

— biztosítani kell a tábori elhelyezés, fűtés, világítás, tűzvédelem eszközeit;

— szükségként jelentkezik a táborozás alatti anyagi szükségletek (romlandó élelmiszer, víz, tűzifa, hajtóanyag stb.) utánpótlásának, vételezésének előzetes szabályozása, szükség szerinti előzetes megrendelése.

Mindezt célszerű, ha az egység PK HTPH-ek kiképzési terv ismeretében, jó előre anyagszükségleti számvetésekkel alátámasztott hadtápbiztosítási tervben rögzítik és a végrehajtás biztosítása érdekében szervezési intézkedést dolgoznak és adnak ki az érintett alegységeknek.

A hadtápbiztosítás összehangolása céljából előljárói (magasabbegység — seregtest) szervezési intézkedés szükséges akkor, ha több egység szakalegységei kerülnek összevonásra, tábori kiképzésre.

3. A seregtest kiképzési bázisokon folyó kiképzés hadtápbiztosítása

Seregtest kiképzési bázisokra való kihelyezés hadtápbiztosításának tervezése, szervezése során figyelembe kell venni, hogy egyes bázisokon milyen előkészített feltételek állnak rendelkezésre. Az egyes bázisok előkészítettségét, igénybevételének rendjét külön intézkedés szabályozza. A bázisok kiépítettsége és berendezettsége még nem mindenben azonos, így a hadtápbiztosítási feltételek és lehetőségek is változnak.

A hegyi kiképzési bázis hadtápbiztosítási szempontból a legelőnyösebb feltételeket biztosítja. Itt biztosítva van a ht. és sorállomány barak épületekben való elhelyezése, amely komplexen be van rendezve minden anyaggal, eszközzel. (Pl. ágy, asztal, szekrény, ülőke, teljes komplett ágynemű felszerelés.) Biztosítva van a tisztálkodás minden feltétele. Rendelkezésre áll teljesen berendezett konyha, étkezdé, raktár, amelyek működtetéséhez minden konyhai és éttermi felszerelés a helyszínen biztosított.

Rendelkezésre áll alap hajtóanyagokat biztosító üzemanyag töltőállomás. Működik a berendezett és orvossal rendelkező gyengélkedő. Biztosított a tábor teljes közművesítése és egyrésznének téliesítése is.

A hegyi kiképzési bázisra kihelyezésre kerülő alegységek hadtápbiztosítása terén a következő fontosabb feladatok jelentkezhetnek:

— biztosítani, hogy az alegységek az előírt harckészültségi készleteikkel vonuljanak el a bázisra;

— elvitetni az alegységekkel a táborozás idejére szükséges tartós élelmiszereket, időben megrendeltetni velük a szükséges romlandó élelmiszereket, elvitetni velük a vételezéshez szükséges eszközöket;

— biztosítani a személyi állomány ruházati ellátásához szükséges cserefelszereléseket (ágynemű anyagok kivételével);

— elvitetni a kihelyezés időszakára a technika ellátásához szükséges kenő- és karbantartó anyagokat stb.

A kihelyezésre menő egység — alegység fontos feladata a bázis parancsnokától a kijelölt körletek, berendezések, anyagok átvétele és a kiképzés befejezése után annak gondosan karbahelyezett, üzemképes és hiánymentes visszaadása.

Célszerű, ha a hegyi bázist igénybevevő magasabbegységek PK HTPH-ei megszervezik alárendelt egységeik PK HTPH-i (esetleg alegység pk-ok) részére a bázis előzetes bemutatását a feltételek részletes megismertetése céljából.

Megjegyezni kívánom, hogy a tábor területén egyre több alegység tartózkodik kiképzés céljából. Ezért a kiképzési lehetőségek összehangolásán túl a hadtápbiztosítási feladatokat is össze kell hangolni egymás között, hogy a rendelkezésre álló lehetőségek arányosan elosztásra kerüljenek és a működés rendje megnyugtatóan kialakuljon.

Itt említeném meg, hogy megítélésem szerint lényegesen egyszerűbbé válna a meglévő lehetőségek több alegység közti elosztása és a hadtápbiztosítás egységesítése, összehangolása, ha a kiképző bázis önálló hadtápszervezettel rendelkezne. Az önálló hadtápszervezetet ezentúl a bázison levő hadtápanyagok megnyugtató kezelése (nyilvántartása, karbantartása, elszámolása, pótlása) különösen igényelné. A bázis folyamatos kihasználása, a kiképzés „megterhelésének” alaposabb, egy időszakot átfogó vizsgálata szükséges azonban ezen igények pontosabb felméréséhez.

A seregstest többi kiképzési bázisa (tüzér, légvédelmi tüzér stb.) ma még nem nyújtja mindenben ugyanazokat a feltételeket, mint a hegyi kiképzési bázis. Azonban a közeljövőben ezeknek a bázisoknak is hasonló feltételek állnak majd rendelkezésre. Legelőrehaladottabb e kérdésben a

seregtest tüzér (Kincses) kiképző bázisa, ahol ez év ősztől a tábor egy részében a feltételek teljes komplexitásukban biztosítottak lesznek.

A csapatokra háruló hadtápbiztosítási feladatok ily módon ma még bázisonként mások és mások. Ezért a táborozást megelőzően szükségessé válik az előzetes tájékoztató.

Összegezve a kiképzés új vonásaiból a hadtápbiztosításra háruló feladatok az egységek PK HTPH-eitől az eddigieknél bonyolultabb, sokoldalúbb, előrelátóbb tervező-szervező munkát, a hadtápegységektől figyelmes előkészítő és gondos végrehajtó munkát igényelnek. Mint ahogyan a bevezetőben utaltam rá, a feladat további elemző, a kiképzési tervek birtokában további felmérő munkát tesz szükségessé.

Cikkemmel alapvetően az volt a célom, hogy a sokrétű, bonyolult feladatok megoldásához — kialakult tapasztalatok nélkül — segítséget nyújtsak. A kiképzési feladatok magasszintű hadtápbiztosítása érdekében mindannyiunk feladata a jó tapasztalatok gyűjtése, azok közreadása.